

dách v plnění branné povinnosti — vesměs se závazkem k pravidelné presenční službě. Tím se ovšem mohlo stát, že (byly-li odvodní výsledky zvláště příznivé) celkový mírový počet vojska zákonem stanovený byl překročen; aby se tomu čelilo, byla vydávána vládní nařízení o t. zv. přebytečných, kteří byli z presenční služby překládáni na trvalou dovolenou o jistou dobu dříve, než byli pak přeloženi do zálohy po uplynutí celé délky presenční služební doby.

Stanovení mírového počtu určitou číslicí nemělo však ten význam, že by v žádný den dotčeného kalendářního roku nesměl býti fakticky počet vojska pro tento rok stanovený překročen, nýbrž znamenalo pouze, že průměr, vyplývající ze skutečných početních stavů v jednom kalendářním roce, nesměl převyšovati číslici, již byl celkový mírový počet pro tento rok stanoven. Jednotlivé zákony o mírových počtech vojska, stejně tak jako tyto počty samy jsou uvedeny v hesle „Branná povinnost“, II, 7.

O propuštění přebytečných na trvalou dovolenou proto, aby bylo odklizeno překročení průměrných počtů, bylo vydáno vlád. nař. č. 363/1921, 187/1924 a čl. VII. vlád. nař. č. 141/1927 Sb.; při propouštění přebytečných mělo se přihlížeti vedle zájmů služebních k chování branců po dobu jejich činné služby, pak k jejich rodinným a hospodářským poměrům tak, aby byly, pokud možno, především propuštěny osoby, které jsou živiteli rodiny.

3. Podle zákona č. 53/1927 Sb. Zásada určování celkového mírového počtu čs. vojska zákonem byla opuštěna zákonem č. 53/1927 Sb., jímž byl stanoven roční kontingent branců a zavedena do čs. branné soustavy instituce náhradní zálohy.

Tímto zákonem bylo — bez jakéhokoliv časového omezení — stanoveno, že k zajištění potřebného mírového počtu vojska má býti z branců v jednom kalendářním roce odvedených určeno k vykonávání zákonitě presenční služby 70.000 branců s přiměřeným zřením k pravděpodobným úbytkům a přírůstkům v prvních měsících po nastoupení do presenční služby. O brancích, kteří budou odvedeni přes kontingent právě uvedený, bylo stanoveno, že mají býti zařadění do náhradní zálohy, s povinností, podrobiti se — místo pravidelné presenční služby — pouze 12nedělnímu vojenskému výcviku.

Určením ročního k-u n. povinných k zákonitě presenční službě byl nahrazen dřívější systém určování celkového mírového počtu vojska formou zákona; tento počet není nyní určen přímo zákonem, nýbrž resultuje z počtu nováčků v presenční službě, příslušníků náhradní zálohy ve vojenském výcviku, déle sloužících poddůstojníků, vojenských osob z povolání činně sloužících a vojenských osob ve výslužbě povolanců přechodně k činné službě v míru.

Skutečné kontingentní číslo pro první dobu po nastoupení nováčků určí — se zřetelem k pravděpodobným úbytkům (následkem superarbitrací) a přírůstkům — ministerstvo národní obrany; důvodová zpráva připojená k vládní předloze zákona č. 53/1927 Sb. (č. tisku 941 posl. sněm. z r. 1927) počítá tu asi se 72.500 nováčky.

O tom, jak sluší postupovati při vyúčtování a vyrovnávání kontingentu, obsahuje bližší ustanovení § 8 zák. č. 53/1927 Sb. a § 79 a 92 branných předpisů č. 141/1927 Sb. Viz též heslo „Branná povinnost“, II, 7.

Jaroslav Vorel.

Kontinuita právní.

Právní k-ou možno rozuměti a rozumí se zpravidla několik různých zjevů. Vždy vztahuje se však na skutečnost v ý v o j e práva či právního řádu, t. j. na změny, které během doby v něm nastávají. Právní k-ou míníme pak zejména skutečnost, že určité z á s a d y nebo p r á v n í i n s t i t u t y trvají během doby a přes změny, které se v době té odehrávají, nedotčené, pokud se týče zásadně nezměněné v právním řádě dále, nebo že aspoň organicky, t. j. bez nějaké obsahové nebo časové diskontinuity se v ý v í j e j í. V tom smyslu pravíme, že jest zde mezi dvěma dobami „kontinuita“ a vyjadřujeme tím, že „vývoj“ nebyl nikde násilně přetržen nebo přerušen. Ovšem že pojem „násilného“ přerušení a tím i pojem opaku k-y, t. j. diskontinuity, zůstávají při tom značně neurčité.

Takto chápaný pojem k-y právní možno nazvati k-ou ve smyslu m a t e r i e l n í m č i l i o b s a h o v é m. Východiskem, se kterého uvažujeme a rozhodujeme, zdali zde je (nebo: je zachována), jest určitá z á s a d a právní nebo i n s t i t u t p r á v n í. V tomto materiálním smyslu možno mluvíti o k-ě právní bez ohledu na jednotnost či totožnost právního řádu, o který jde.

To znamená: k-a právní jest zde i v takových případech, ve kterých zmíněná konkrétní zásada právní nebo institut právní zachoval se pokud se týče vyvíjel se organicky v pozorované době v právním řádě, platném na stejném území a u téhož obyvatelstva, avšak bez ohledu na to, zdali jde skutečně o týž právní řád (normový soubor) ve smyslu formálním. Tak lze na př. mluvit o právní k-ě instituce soukromého vlastnictví v pozitivním právu středoevropském, pokud všechny právní řády, které během doby platily na zmíněném území, vybudovány jsou na zásadě soukromého vlastnictví.

Právní k-a ve zmíněném materiálním smyslu uskutečňuje se při diskontinuitě právního řádu nebo správněji: právních řádů časově po sobě jdoucích pomocí instituce t. zv. r e c e p c e. O b s a h právních norem jednoho právního řádu bývá takto převzat (= recipován) druhým, časově pozdějším právním řádem. Tato recepce může se státi buď výslovným pozitivně-právním ustanovením (takovým ustanovením jest na př. ustanovení článků 2. a 3. zák. ze dne 28. X. 1918 č. 11 Sb. že veškeré dosavadní zemské a říšské zákony a nařízení zůstávají prozatím v platnosti, a že všechny úřady státní, zemské, župní a obecní jsou podřízeny Národnímu výboru a prozatím úřadují a jednají dle stávajících platných zákonů a nařízení; tímto ustanovením bylo téměř celé právo rakouské převzato novým čs. právním řádem a zachována takto obsahová právní k-a mezi oběma zmíněnými právními řády), nebo i bez něho. Příkladem pro tento druhý případ může býti známý historický zjev recepce římského práva, ač zde vlastně šlo pouze o recepci „mrtvého“ práva a tedy toliko o materiální právní k-u v širším slova smyslu.

Jak z řečeného vidno, znamená dosud projednávaná právní k. ve smyslu materiálním (obsahovém) v podstatě problém historicko-právní. Jinak má se věc, když při vymezování pojmu právní k-y vycházíme nikoliv s hlediska identity určitých obsahových principů právních čili identity jednotlivých právních institutů, nýbrž z identity právního řádu samotného. I zde zůstává arciž zjev právní k-y svou podstatou zjevem vývojovým (dynamickým), t. j. i zde pohlížíme na právní řád (normový soubor) v časovém toku čili s hlediska dynamického a contr. statického. Zde rozumíme pak právní k-ou vývoj (z m ě

n y) právního řádu, pokud děje se podle předpisů právním řádem samotným stanovených. Tuto k-u vývoje možno pak zvatí právní k-ou ve smyslu formálním. Jejím předpokladem jest tudíž, že přes všechny změny, které snad nastanou v obsahu normového souboru, zůstává jeho normativní identita nedotčena: zůstává formálně týž. V tomto smyslu zůstala by na př. zachována identita určitého právního řádu — a tím i státu —, kdyby cestou ústavní — ne tedy násilně, t. j. protiprávně — změnil se z absolutní monarchie v radikální demokracii (republiku). Právní k-a ve smyslu formálním a tím tedy i normativní identita právního řádu (a státu ve smyslu juristickém) by se naproti tomu rušila a nastala by tudíž shora zmíněná diskontinuita, kdyby stala se obsahová změna (a to třeba sebe nepatrnější) právního řádu *via facti* a kdyby tato skutečnost byla akceptována jako východisko právníckého uvažování.

Z řečeného jde na jevo, že přerušení právní k-y ve smyslu formálním, t. j. diskontinuita ve smyslu formálním, může, ale nemusí provázeti zjev právní k-y ve smyslu materiálním (obsahovém), a že dále může nastati dokonalé přerušení právní k-y ve smyslu materiálním, aniž by nastala zároveň diskontinuita ve smyslu formálním. Z řečeného plyne dále, že pojem diskontinuity ve smyslu formálním kryje se s pojmem r e v o l u c e ve smyslu právníckém (normativním; na rozdíl od běžnějšího pojmu revoluce ve smyslu politickém, historickém, sociologickém atd.). S hlediska právníckého znamená nám tudíž pojem revoluce přímou a pouhou n e g a c i: jest přetržení (nedostatek) právní k-y ve smyslu formálním. Jejím opakem možno nazvati princip l e g i t i m i s m u, který jeví se tudíž jako politický výraz noetické zásady právní k-y ve smyslu formálním.

Zjevy, které zde byly nazvány právní k-ou ve smyslu materiálním a formálním, lze zvláště názorně a prakticky studovati v dobách politických převratů, ve kterých vznikají nové a zanikají staré státy jakožto historicko-politické individuality (útvary). Tak skýtá vznik československého státu v r. 1918 příklad přetržení formální právní k-y starého rakouského právního řádu (a tím i zániku tohoto státu ve smyslu juristickém), které uskutečněno bylo politickým převratem ze dne 28. X. 1918 a vydáním prvního československého zákona

z téhož dne, které nebylo však provázeno následkem shora již citovaného ustanovení tohoto zákona současným radikálním přetržením právní k-y ve smyslu materiálním (nehledě arciť k určitým politicky významným institucím právním). Prakticko-politické účely, které sleduje revolucionářský normotvůrce tím, že při politických převratech zachovává zpravidla právní k-u ve smyslu materiálním, jsou jasné.

O pojmech právní k-y ve shora uvedeném smyslu srovnej m o u „Soustavu československého práva státního“ II., str. 56 a násl.

František Weyr.

Kontraband

viz Válečné právo.

Kontrasignace.

V ústavním právu nazýváme k-í spolupodpis ministrův na písemném vyhotovení vládního úkonu hlavy státu. Podle Samuelyho (*Das Princip der Ministerverantwortlichkeit in der konstitutionellen Monarchie. Eine staatsrechtliche Abhandlung*, 1869, citováno u Hauka n. u. m. str. 6) vyskytuje se výraz „contrasigne“ po prvé ve francouzské ústavě z r. 1791.

Smysl ustanovení, že v konstituční monarchii nebo v republice každý vládní úkon hlavy státu ku své platnosti vyžaduje spolupodpisu odpovědného ministra, pokud se týče odpovědných ministrů, shledává se jednak v tom, aby byla omezena pravomoc hlavy státu, jednak v tom, aby byla paralysována zásada neodpovědnosti její tím, že k-í přejímá příslušný ministr odpovědnost za neodpovědnou hlavu státu vůči parlamentu. Vedle toho může míti arciť k. ještě jiný smysl, na př. jako záruka za autentičnost volního projevu panovníkova, a to zejména v absolutní monarchii. Pro bývalé rakouské ústavní právo srov. na př. Ulbrich n. u. m. str. 77: „Für die schriftlich erlassenen Anordnungen des Herrschers fordert das Verfassungsrecht, mit Ausnahme der auf der Kommandogewalt beruhenden Anordnungen, Kontrasignatur der verantwortlichen Minister, wodurch nicht nur eine Beurkundung der kaiserlichen Erlässe vorgenommen wird, sondern auch zugleich diejenigen Minister bezeichnet werden sollen, die in erster Reihe für den Erlaß die Ver-

antwortung zu übernehmen haben“ a str. 151: „Die verfassungsmäßig gebotene Kontrasignatur der Regierungsakte des Kaisers durch die Minister soll den Beweis erleichtern, welche einzelne Mitglieder des Ministerrates dabei mitgewirkt haben“.

Pokud jde o zmíněné omezení pravomoci hlavy státu, které uskutečňuje předpis ústavy, že žádný vládní úkon její nemůže nabýti platnosti bez spolupodpisu příslušného, t. j. tedy zpravidla resortně příslušného ministra, je arciť běžná státoprávní nauka, která, jak hlavně Kelsen k tomu poukázal, i ve svých teoretických konstrukcích nadřazuje — často ovšem nevědomky — absolutistickým ideologiím, daleka toho, aby ze zmíněného předpisu vyvodila veškeré důsledky, tedy jmenovitě ten, že ve všech případech, ve kterých k. je k platnosti vládního úkonu hlavy státu nezbytná, jeví se jak hlava státu, tak i kontrasignující ministr jako rovnocenné složky (tvůrci příslušného aktu, orgány), poněvadž bez jejich vzájemného souhlasu platný vládní akt nemůže vůbec vzniknouti. Panovník v konstituční monarchii, pokud se týče president státu republikánského a kontrasignující ministr jsou si zde tudíž — jako orgány státní — koordinováni. Totéž platí o spolupůsobení parlamentu s hlavou státu monarchistického v oboru zákonodárném (právo sankce). Z řečeného plyne, že vládní akt, o němž má tradiční nauka za to, že pochází výlučně od hlavy státu (jest jejím aktem), ve skutečnosti jest stejně vládním aktem kontrasignujícího ministra, pokud právě k platnosti aktu jest jeho spolupodpis nezbytný a pokud hlava státu nemá prostředku, jímž by zdráhajícího se ministra k spolupodpisu mohla přiměti. Správnému pojetí velmi blízký je Pražák, když n. u. m., § 248, prohlašuje: „Tím (t. j. ustanovením, že císař vykonává vládní moc odpovědnými ministry) zároveň nepřímě vysloveno, že vladař moc vládní osobně bez spolupůsobení zodpovědných ministrů vykonávati ani nemůže.“

Mnohem více váhy než na zmíněný moment omezování pravomoci hlavy státu klade proto nauka na funkci, kterou institut k. vykonává v oboru ministerské odpovědnosti, pokud se týče neodpovědnosti hlavy státu. Kde totiž podle ústavy hlava státu není odpovědna z výkonu svého úřadu (srov. na př. § 66 úst. list.), přejímá jaksi kontrasignující ministr tuto chybějící odpovědnost —